

Plekbord

Informatieblad van de Heemkundekring Onsenoort

Colofon

Jaargang: 33
Oktober 2012

Uitgave:

Heemkundekring Onsenoort
www.hkkonsenoort.nl

Secretariaat:

Grotestraat 103
5151 JD Drunen
tel: 0416-320995.
bestuur@hkkonsenoort.nl

Bank:

Rabobank 13.65.04.418
ING 1574.394 t.n.v.
Heemkundekring Onsenoort
Nieuwkuijk

Redactie:

Kees van den Oord
Tel: 073-5130407
Toon Groot
Tel: 0416-375835

Inleveradres kopij:

Redactie Plekbord
Heusdenseweg 1
5154EJ Elshout

Kopij via e-mail:

plekbord@hkkonsenoort.nl

**Kopij volgende Plekbord
inleveren vóór: 15 nov.**

In dit nummer o.a.:

Flora, fauna en landschap

De mooiste kerken van
Brabant

Boek: Kampina Airborne

Excursie naar Hilvarenbeek

Knippenbergprijs 2012

In 2007 is de Knippenbergprijs ingesteld voor personen of organisaties die zich verdienstelijk maken op terreinen waarvoor Knippenberg zich zijn lange leven heeft ingespannen. De priester, classicus en historicus Willy Knippenberg (1910-2005) geldt als een van de peetvaders van de regionale geschiedbeoefening in Brabant. De Knippenbergprijs 2012 heeft als thema "Archeologie in Noord-Brabant" en door onze vereniging is erevoorzitter Anton van der Lee aangemeld, vanwege zijn verdiensten op archeologisch gebied. Op 10 oktober is bekend gemaakt dat Anton één van de drie genomineerden is. Over Anton moest op 22 oktober voor een jury een presentatie gehouden worden, die door ons bestuurslid Thijs Stevens is gedaan. Op zaterdagmiddag 10 november zal de jury bekend maken wie de winnaar van de Knippenbergprijs 2012 is.

Gilde "De Ware Vriendschap van Nieuwkuijk en Onsenoort onder bescherming van St. Martinus"

Onlangs werd de voorzitter van onze heemkundekring benaderd over (waarschijnlijk) zes zilveren koningsschilden in particulier bezit, die betrekking hebben op bovengenoemd, volslagen onbekend gilde. De eerste koning was Petrus van de Ven, 12 mei 1868. Daarna schoten ook Theodorus Floris, Hendrik Brok, Willem Loeff, J. Siebers en Johannes van Engelen (2x) de vogel af. De schilden bevinden zich in handen van nakomelingen van de adellijke familie De la Court, bezitters van kasteel Onsenoort; zij zouden het zilver willen overdragen aan de "rechthebbenden", als er die nog zijn.

In 1968 publiceerde pater Tarcisius van Schijndel deze schilden (zonder afbeeldingen) in "Met Gansen Trou". Hij schreef daarbij dat hij, alle naspeuringen ten spijt, nergens iets had kunnen vinden over dit geheimzinnige St. Martinusgilde. Zijn oproep om inlichtingen was tevergeefs. Daarom doe ik opnieuw een beroep op onze lezers. Elke snippet informatie is welkom: een vermelding in een krant, in officiële stukken, in notariële akten of waar dan ook, dan wel uit familieoverleveringen.

Voorlopig ga ik er van uit, dat Jhr. Mr. Leopold de la Court beschermheer zal zijn geweest van het gilde, dat het al vóór 1904 zal zijn opgeheven en dat het gildezilver bij die gelegenheid in het bezit van de familie De la Court zal zijn gekomen.

Dit is de tweede keer binnen een jaar dat er in ons heemgebied een vrijwel onbekend gilde opduikt aan de hand van een paar bewaard gebleven schilden. Bij het voormalige "Gilde van den edelen ridder St. Joris" uit Drunen hadden we het ongelofelijke geluk dat in particulier bezit alsnog het gildeboek tevoorschijn kwam, waarin het wel en wee van dit gilde van 1698 tot 1875 is vastgelegd. Een uitgebreide publicatie daarvan volgt t.z.t. in "Met Gansen Trou".

Anton van der Lee email: antonvdlee@hetnet.nl Telefoon: 0416-532242

de Wit
elektrotechniek

- Elektrotechnische installaties
- Telematica
- Beveiliging
- Bijzondere installaties
- 24-uurservice

Th. Edisonweg 21, 5151 DH Drunen
Tel. 0416 - 37 31 40, Fax 0416 - 37 32 71
www.dewitelektro.nl

Als elektrotechnisch totaalinstallateur maken wij al meer dan 45 jaar uw hooggespannen verwachtingen waar. Wij verzorgen de meest inventieve oplossingen voor installatieprojecten in de woningbouw, utiliteitsbouw en industrie. Snel en vakkundig. Kwaliteit tot in de fijnste vezels tegen een scherpe prijs!

KWALITEIT TOT IN DE FIJNSTE VEZELS

SALDAD	S	P.Klerks	F
Salaris advies- en administratie kantoor		Financieel advies- en administratie kantoor	
Diepenbroekstraat 11, 5151 KE Drunen / Kerkstraat 74, 5154 AR Elshout			
Telefoon 0416-665396 / 372685 www.saldad.nl			
Meer dan 25 jaar een vertrouwd adres voor uw salaris en financiële administratie			

Flora, Fauna en Landschap

Deel 8: Natura 2000 gebied Het Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek

De gemeente Heusden heeft maar liefst twee natuurgebieden van Europese importantie en is daarmee heel bijzonder binnen Europa. De Drunense Duinen en het Vlijmens Ven zijn aangewezen door de Nederlandse regering als Natura 2000 gebied.

Natura 2000 is een netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie, die beschermd worden op grond van de Vogel- en de Habitatrichtlijn. Deze richtlijn geeft aan welke typen natuur en welke soorten moeten worden beschermd. De doelstelling is om de soortenrijkdom te waarborgen en waardevolle leefgebieden en soorten in stand te houden en zo nodig te herstellen. Zo wees Nederland onder andere de Biesbosch, de Waddenzee, het Naardermeer, de Drunense Duinen en het Vlijmens Ven aan. In Nederland betreft het ruim 160 gebieden.

Het Natura 2000 gebied Het Vlijmens Ven, de Moerputten en het Bossche Broek vormen samen één gebied. Het ligt ten zuiden van Heusden en 's-Hertogenbosch. Hier gaat het beekdal van de Aa, de Dommel en de Zand- en Broekley over in het laagveengebied van de "Naad van Brabant". Door de ligging in deze overgangszone van het Brabantse zand naar het rivierkleigebied zijn hier water-, moeras- en graslandvegetaties aanwezig en hebben zich in de loop van de tijd bijzondere plantensoorten kunnen vestigen, waaronder kranswieren die in de sloten van het Vlijmens Ven groeien. De Moerputten is een natuurreservaat met redelijk gave restanten van blauwgrasland en elzenbroekbos. Het Bossche Broek is een moerassig gebied in de benedenloop van de Dommel, waar ook restanten van blauwgraslanden aanwezig zijn. De blauwgraslanden danken hun naam aan het voor komen van een aantal plantensoorten die het grasland een blauwgroene kleur geeft zoals blauwe zegge, blauwe knoop, tandjesgras en Spaanse ruiter. Ook maken gedeelten van de bermen aan weerszijden van de Vendreef, de Gementweg en de Deutersestraat onderdeel uit van het Natura 2000 gebied, maar ook gedeelten van de oevers en bermen langs het Drongelens Kanaal en de nieuwe Bossche Sloot. Het Natura 2000 gebied beslaat een oppervlakte van ca. 931 ha en is o.a. aangewezen vanwege het voor komen van blauwgrasland en de bijzondere kansrijkheid voor herstel van blauwgrasland. Blauwgraslanden kwamen tot de naoorlogse jaren op tal van plaatsen voor in Nederland. Vooral door ontwatering en vermessing is het een zeer zeldzaam type grasland geworden dat nog maar op een paar plaatsen aanwezig is.

Nederland heeft vanuit internationaal perspectief een belangrijke rol in het behoud en herstel van blauwgrasland. Het Vlijmens Ven is daarnaast een van de weinige natuurgebieden in Nederland waar als gevolg van de aanwezigheid van kwelwater zeer zeldzame plantensoorten voor komen. Zo komen in de sloten vertakt boomglanswier en doorschijnend en buigzaam glanswier voor. Naast de kranswieren komen zeldzame plantensoorten voor zoals de kruipende en drijvende waterweegbree en de grote pimpernel die de waardplant is van de vlindersoorten pimpernelblauwtje en donker pimpernelblauwtje. In de sloten groeien veel soorten fonteinkruiden en groot blaasjeskruid, een vleesetende plant. Ook krabbescheer, zwanenbloem, waterviolier, dotterbloem en grote boterbloem komen voor en de vissoorten grote en kleine modderkruiper. Ook de das is van oudsher in het Vlijmens Ven te vinden.

Dit jaar werd door de Europese Commissie 1,7 miljoen euro toegezegd uit het LIFE-programma voor het Natura 2000 gebied Het Vlijmens Ven, de Moerputten en het Bossche Broek. Het programma voorziet in herstel en ontwikkeling van natuurwaarden in Natura 2000 gebieden. De provincie Noord-Brabant draagt 1,5 miljoen euro bij en Natuurmonumenten en haar projectpartners 0,3 miljoen euro. Er wordt 170 ha. nieuwe natuur ingericht, waarbij onder andere de vermeste toplaag van voormalige landbouwgrond wordt afgegraven. Hierdoor verdwijnen meststoffen uit de bodem. Het watersysteem wordt aangepast zodat zuiver kwelwater weer aan de oppervlakte kan komen. Ook wordt er 50 ha. bestaande natuur in de Moerputten en het Bossche Broek verbeterd door het watersysteem aan te passen en lokaal te plaggen. Dit gebeurt door het wegschrappen van vegetatie tot de minerale bodem.

De komende jaren ondergaat het poldergebied ten zuiden van onze gemeente een enorme verandering. Naast de omvorming van voormalige landbouwgronden, worden delen van de Vughtse Gement en het Engelermeer ingericht voor waterberging. Als gevolg van toename van waterafvoer op de Maas, vallen de hoogwaterpieken van de Maas, de Dommel en de Aa langer samen. De aanleg en inrichting van het waterbergingsgebied moet voorkomen dat delen van de stad 's-Hertogenbosch als gevolg hiervan onder water komen staan bij extreem hoge waterafvoeren op de Maas, de Dommel en de Aa.

Het Waterschap Aa & Maas is belast met de inrichting van het waterbergingsgebied. De inrichting daarvan wordt gecombineerd met de omvorming van voormalige landbouwgronden tot natuurgebied. Het waterschap is dan ook een van de projectpartners in het Lifeproject. Verder zijn de gemeenten Heusden en 's-Hertogenbosch, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Vlinderstichting partner in het project.

Natuurmonumenten heeft in het Vlijmens Ven een groot deel van de gronden die tot natuurgebied worden omgevormd in eigendom en is trekker van het Lifeproject. De start van de werkzaamheden is voorzien in 2013 en in 2017 dient het project afgerond te zijn. Onderdeel van het project is versterking van de recreatieve structuur in het gebied.

Door het afgraven van de vermeste toplaag van de voormalige landbouwgronden ontstaan de juiste omstandigheden voor de terugkeer van de natte bloemrijke graslanden van weleer.

Bert van Opzeeland

De 100 mooiste kerken van Brabant

Onlangs is er een prachtig boek uitgegeven met de titel: "De 100 mooiste kerken van Noord-Brabant", waaronder uit ons heemgebied de *Hersteld Hervormde Kerk* van Heesbeen en de *Sint Antonius Abt* van Bokhoven. Het boek geeft een beeld van de oudste en de jongste kerken, van romaans via gotiek, barok en neostijlen tot de Bossche School. Geschreven door Wies van Leeuwen, architectuurhistoricus en oprichter van het Cuypersgenootschap. Hij nam in zijn overzicht kerken van alle gezindten op en ook een enkele synagoge. De prachtige foto's, veelal van binnen in de kerk, zijn van Marc Bolsius. Het boek heeft 270 kleurenpagina's, kost €29,95 en is verkrijgbaar bij de boekhandel.

ISBN: 9789040007453

Het boek ligt ter inzage bij het secretariaat.

Heemkunde, Ontdek het Samen, een levendige middag

Onder een stralende herfstzoon heeft de Educatie Commissie voor het eerst het programma "Heemkunde, Ontdek het Samen" uitgevoerd. Het is een hele levendige middag geworden, waarbij de deelnemers al actief met de oude spellen bezig waren, voordat de middag "officieel" geopend was. Lange tijd heeft de vrees bestaan, dat het aantal deelnemers wel erg bescheiden zou uitvallen, maar op de middag zelf bleek dat erg mee te vallen. Het was gezellig druk, iedereen kon volop kiezen wat te doen en de organisatie kreeg een goed beeld van wat goed ging en wat een volgende keer wellicht wat moet worden bijgesteld.

Zoals we wel verwacht hadden, was Gerard Pelders, met zijn maatje Martijn, met zijn metaaldetector de absolute topact van de dag voor alle jeugdige deelnemers. Maar ja, ze hadden naast 100 oude munten ook nog eens zo'n 300 chocolademunten in het bos verstoppt. Als je dan ook nog mag houden wat je vindt, ja, dan ben je wel de held van de dag en zijn de deelnemers heel snel heel creatief om toch vooral snel aan de beurt te zijn. Maar ook alle andere aspecten van de heemkunde kregen volop belangstelling

en overal werd hartstochtelijk werk gemaakt van onze belangrijkste doelstelling voor deze dag: de deelnemers enthousiast maken door ze vooral ook actief zelf bezig te laten zijn.

Iedereen die aan de middag heeft meegedaan ging naar huis met de vaststelling, dat het een welbestede middag was geweest en met de bevestiging, dat ze de volgende keer zeker ook weer van de partij zullen zijn. Voor de Educatie Commissie is het nu tijd om te evalueren, want dat deze activiteit een vervolg gaat krijgen, dat staat wel vast. Ook dan zal dat weer ruim van te voren in het Plekbord worden aangekondigd, zodat we nog meer leden hopen te mogen verwelkomen.

De Educatie Commissie

65-jarig bestaan Heemkundekring Onsenoort

Onze vereniging bestaat dit jaar 65 jaar. Ze is destijds opgericht door de paters cisterciënzers van de Abdij Mariënkroon in Nieuwkuijk. Een groot aantal jaren hebben deze paters een grote inbreng gehad bij de verenigingsactiviteiten en bij de uitgifte van ons heemkundeblad *Met Gansen Trou*. Een nauwe band met de abdij en met de paters is er altijd gebleven. Op dit moment wonen op de abdij nog twee paters; pater Gerardus Hopstaken, abt en beschermheer van onze vereniging, en pater Jacobus Schuurmans. Met enkele activiteiten willen we bij dit 65-jarig bestaan stilstaan. Op 12 december zal pater Jacobus in de abdijskapel een lezing houden over zijn leven op de abdij en in het decembernummer van *Met Gansen Trou* zullen we ook bij dit jubileum stilstaan. In het volgende Plekbord komt hierover meer informatie.

8^e Eeuwfeest H. Clara

Op zondag 7 oktober is in Drunen een gevelsteen onthuld van de H. Clara op de gevel van het restaurant "Plein 13", vlakbij de plaats waar vroeger de St. Clarastock gestaan heeft. Enkele dagen ervoor, op 4 oktober, de feestdag van St. Franciscus, werd de steen opgehaald bij de Clarissen in Eindhoven. Op de foto is de gevelsteen te zien, die ons lid Jan Smits in ontvangst neemt van zusterportier Petrice. Op de gevelsteen staat een afbeelding van de H. Clara en de Clarastock. Voor meer informatie over de gevelsteen, zie www.parochiedrunen-elshout.nl

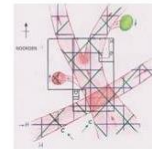
Schel
Bureau voor elektro-
en installatietechniek

- | verwarming
- | elektra
- | gas
- | water
- | licht

Duurzame
warmte en koeling
uit de grond via
warmte pomp

www.schel.nl
Elshout | Tel. (0416) 32 10 50

**HEBT U LICHAAMELIJKE EN/OF ANDERE GEZONDHEIDSKLACHTEN,
LAAT UW WONING DAN EENS AARDMAGNETISCH ONDERZOEKEN
OP GEZONDHEIDBELASTENDE INVLOEDEN VAN WATERADERS.**

**ALS WICHELROEDELOPER MET MEER DAN 25 JAAR ERVARING, KAN IK U DE JUISTE
INZICHTEN EN ADVIEZEN GEVEN OM VAN UW KLACHTEN AF TE KOMEN.
ALS LID VAN HEEMKUNDEKRING ONSENOORT KRIJGT U 10% KORTING
OP HET TARIEF VAN EEN DERGELIJK ONDERZOEK.**

**WICHELROEDELOPER KEES VAN SPIJK
LOON OP ZAND TELEFOON 0416 532348
WWW.PRAKTIJKKEESVANSPIJK.NL**

Kersttentoonstelling

Het thema van de Kersttentoonstelling is dit jaar "Zouaven uit ons heemgebied". In onze heemkamer in de kasteeltoren van Abdij Mariënkroon zullen we een tentoonstelling inrichten over dit onderwerp. Tussen 1866 en 1870 zijn bijna veertig jongeren uit het werkgebied van onze heemkundekring naar Rome geweest om er als soldaat dienst te doen in het leger van de toenmalige Paus Pius IX. In het volgende Plekbord meer informatie over deze tentoonstelling.

Excursie naar Hilvarenbeek

Zaterdagmiddag 13 oktober hadden we de jaarlijkse middagexcursie. Traditioneel was het verzamelen bij de abdij, waar organisatrice Ans Zeeuwen het inschrijfgeld incasseerde van de 29 deelnemers en de auto-indeling maakte. Dit jaar was door Ans een middag afgesproken bij het draaiorgelmuseum "Dansant" in Hilvarenbeek. Wel fijn dat het een binnenprogramma was, want buiten regende het pijpenstelen. Na de entree met koffie en koek begon Chris van Laarhoven, de eigenaar van het museum, met de uitleg. In een twee uur durend programma vertelde hij enthousiast en komisch over de geschiedenis van de draai-, dans- en straatorgels. Namen als Perlee, Mortier, Decap en dancing "De Veertien Billekes" in Zandhoven (B) passeerden de revue. Ons lid Piet van Leeuwen werd die middag even opgeleid tot draaiorgelmuzikant en gaat nu verder het leven in als de "orgeldraaier van heemkundekring Onsenoort". Kortom, het was een sfeervolle, muzikale en educatieve middag. Ans, hartelijk dank hiervoor!

Vele orgels waren te bewonderen in Hilvarenbeek

Rectificatie

Ere wie ere toekomt. In het vorige plekbord gaven wij U de oorsprong van de naam Pax prijs. Onder het artikel stond de naam van Bert Meijs. Bert was wel de inzender maar de bron waar deze informatie vandaan kwam was van dokter Weijers uit Vlijmen, schoonzoon van de familie Verhoeven. Dat is bij deze dus recht gezet.

De redactie

Kampina Airborne in 1944

Vanaf 17 september 1944 kwamen er veel geallieerde transport- en zweefvliegtuigen over de Meierij met aan boord geallieerde luchtlandingstroepen. Een groot aantal vliegtuigen werd door de Duitse luchtfweer gedwongen om eerder te landen en kwam in Brabant, in Duits gebied, naar beneden. Veelal wisten de geallieerde militairen uit deze toestellen uit handen van de Duitsers te blijven, in veel gevallen geholpen door de lokale ondergrondse of een verzetsgroep.

Airborne-militairen en vliegtuigbemanningen die per zweefvliegtuig of parachute neerkwamen in een groot gebied (Drunen tot Oirschot) verzamelden zich in de loop van de daarop volgende weken in de Kampina tussen Oisterwijk en Boxtel. Kort na de bevrijding van Boxtel op 24 oktober konden zij terug naar hun basis in Engeland of Amerika. Het verhaal en de omzwervingen van 98 Airborne-militairen, waarvan er ook 47 in Drunen en Elshout hebben ondergedoken gezeten, is in detail beschreven door Peter van der Linden. Het boek van 240 pagina's is 21 oktober 2012 verschenen en kost €19,95. Verzending binnen Nederland kost €4,50.

Reserveren kan door uw naam en de taalversie (Nederlands of Engels) te mailen aan heemwinkel@heemkundeboxtel.nl

Expositie Airborne-militairen

In bezoekerscentrum De Groene Poort in Boxtel wordt een tentoonstelling ingericht met foto's, uniformen, gebruiksvoorwerpen en documenten die verband houden met de Airborne-militairen die zich tussen 17 september en 24 oktober 1944 in het centrale deel van Noord-Brabant schuil hielden.

Op 21 oktober 2012 werd in een besloten bijeenkomst de tentoonstelling geopend. Tot 30 maart 2013 zal al dit moois gratis te zien blijven in de Groene Poort, Bosscheweg 80, te Boxtel